

Kishore Mahbubani over de nieuwe Aziatische eeuw

■ VERVOLG VAN PAGINA 1

zijn dan één gemeenschappelijke zetel in de Veiligheidsraad? Dan kan India de andere krijgen. De Veiligheidsraad weerspiegelt nu de verhoudingen in de wereld van 1945, niet die van nu, of van 2045.”

Zal de enorme groei van Azië straks niet als een luchtbel uiteenspatten?

„Dat kan gebeuren. Er wordt ook stiekem op gehoopt. Dat zie je als je de commentaren op de Aziatische economische crisis van 1997 terugleest: het Aziatische wonder is voorbij, was toen de teneur. Europa verloor meteen zijn belangstelling, wat in veel Aziatische landen een bittere smaak heeft nagelaten. En kijk eens hoe de Aziatische economieën zich hersteld hebben!

„Er zullen altijd *ups and downs* zijn, maar op lange termijn gaat de lijn omhoog. We staan aan het begin van de nieuwe Aziatische eeuw. Laatst zei iemand: waarom noemen we het niet het Aziatische millennium? Maar het eerste millennium was al Aziatisch, het tweede was Aziatisch en het derde zal dat ook zijn. De afgelopen 200 jaar waren uitzonderlijk.”

Is het niet logisch dat mensen in het Westen zich bedreigd voelen?

„Nee, ze zouden optimistisch moeten zijn en de transformatie van Azië moeten verwelkomen. De Aziaten die nu succes hebben willen het Westen niet domineren,

maar alleen nadoen. En dat zal de wereld ten goede komen.

„De modernisering van Azië is in gang gezet door het Westen en gebaseerd op pijlers van westerse wijsheid, zoals de economie van de vrije markt, de rechtsstaat en nadruk op onderwijs. De mars naar de moderniteit begon in Japan, daarna volgden de Vier Tijgers [Taiwan, Singapore, Zuid-Korea, Thailand], toen Zuid-Oost Azië, China en India. Dat is toch fantastisch!”

Maar ondertussen verdwijnen complete westerse industrieën naar Azië.

„De Amerikaanse en Europese economieën zullen sterk blijven. De ironie is dat wij van het Westen geleerd hebben dat je ‘de onzichtbare hand’ van de markt zijn werk moet laten doen, en dat creatieve destructie hoort bij kapitalisme. En nu verliest het Westen daar zélf zijn geloof in.

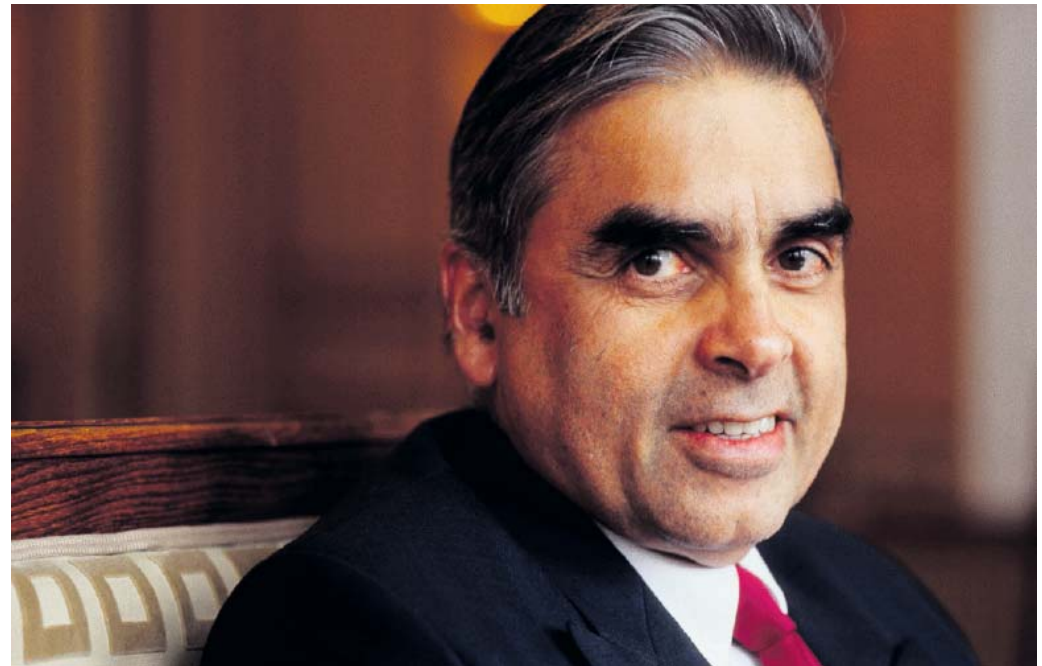
„Qua onderwijs zijn Europa en de VS trouwens nog altijd superieur. Amerikaanse universiteiten zullen nog honderd jaar in de eredivisie blijven. Maar ik moet u waarschuwen: de rest van de wereld is bezig ongelooflijk intelligent te worden. Amerikaanse topuniversiteiten hebben dat in de gaten: zij haasten zich partners te worden van Chinese universiteiten. Waarom zou je dat doen, als je niet gelooft dat het grote centra van geleerdheid en creativiteit aan het worden zijn?

„Na het einde van de Koude Oorlog kwam het triomfantelijke idee op dat we het ‘einde van de geschiedenis’ hadden bereikt, zoals Fukuyama zei. In de rest van de wereld zouden we allemaal kopieën van het Westen worden. Die idiote droom is ontzenuwd. Verschillende beschavingen zullen naast elkaar bloeien. Dat zal de wereld veel interessanter maken.

„In alle Aziatische maatschappijen vindt een culturele renaissance plaats. De Indiërs ontdekken de grote periodes uit hun verleden, de Chinezen zijn daar ook mee bezig. Twintig jaar geleden was China nog een soort Noord-Korea. Tweehonderd miljoen mensen hebben zich uit bittere armoede weten op te werken. Het is een samenleving die zich iedere dag verder open stelt. Veel westerlingen zien China nog altijd als een gesloten politiek systeem. De politiek is ook gesloten, maar de samenleving is open. Dat is een van de paradoxen waar het westerse denken niet bij kan. A *closed society with open minds*, zoals de Indiase geleerde Pratap Bhanu Mehta zei.”

Maar kan dat zonder democratie?

„Zonder twijfel moeten alle landen op den duur democratisch worden – de vraag is alleen via welke route. Het Westen heeft een kruistocht gevoerd om overal democratie in te voeren, en wel onmiddellijk. We hebben gezien wat dat oplevert. Rusland is zo bitter omdat het gelooft dat het democratische experiment leidde tot economische ineenstorting. Ook de Palestijnen zijn aangemoedigd democratisch te worden – maar toen ze Hamas kozen zei het Westen: daarmee praten we niet. Zo zie je dat het Westen wel democratie propageert, maar het buiten de eigen grenzen niet in praktijk brengt.

Kishore Mahbubani: ‘In alle Aziatische landen vindt een culturele renaissance plaats’ Foto Freddy Rikken

„Hun eigen samenlevingen besturen westerse landen doorgaans uitstekend: de welvaart is hoog, er heerst sociale rust en de technologische ontwikkeling gaat snel. Maar ze slagen er niet in op een bekwame manier te opereren in de internationale arena. Kijk naar hun relatie met de islamitische wereld. Een botsing van beschavingen is echt niet onvermijdelijk. Er is eigenlijk geen goede reden waarom moslims kwaad zouden moeten zijn op het Westen. Ze zijn ook niet kwaad op het Westen, maar op bepaald beleid van het Westen.”

Maar niet alleen het Westen pleit voor democratie en mensenrechten, ook burgers en activisten in landen als China en Birma.

„Dat is heel goed. Democratie kan je niet opleggen, maar moet altijd van binnenuit komen. Indonesië, heeft in democratisch opzicht enorme vooruitgang geboekt, op eigen houtje. Overal in Azië profiteren mensen van hun nieuwe economische vrijheden. Ze nemen hun lot in eigen handen. Dat is de historische verandering waarvan we getuige zijn: de 88 procent van de wereldbevolking die niet bij het Westen hoort is niet langer lijdend voorwerp van de geschiedenis, maar de drijvende kracht. Dit is de meest optimistische generatie Aziaten in honderden jaren. Jonge Chinezen en Indiërs zijn ervan overtuigd dat de toekomst van hen is. Dat is een enorme psychologische democratisering.”

Zien Aziatische plattelanders die in fabrieken voor weinig geld veel te lange dagen maken dat ook zo?

„Vrijheid kan allerlei vormen aannemen. Dat politiek onvrije Chinezen toch gelukkig kunnen zijn, en wel degelijk bepaalde vrijheden hebben, past niet in het westerse zwart-witdenken. Zelfs binnen de communistische partij zijn relatief open debatten over hoe China aan het veranderen is. Het Westen leest ons altijd de les. Maar het baken van democratie in de wereld, Amerika, heeft martelen weer ingevoerd!”

En dus moeten we maar zwijgen over Tibet?

„De vraag is altijd: wil je goed voelen? Of wil je goed doen? De meeste westerse politici willen zich goed voelen. Als je China in het openbaar kritiseert over Tibet weet je dat het niets uithaalt. Een realist probeert China achter gesloten deuren over te halen met de Tibetanen te gaan praten.

„Ook hier wordt met twee maten gemeten. Bij de Amerikaanse inval in Irak was er geen campagne tegen Amerikaanse sportevenementen. Al was die invasie veel erger dan wat er in Tibet is gebeurd.”

Maar in het Westen is er vaak fel debat.

„Ja en nee – het is een zelfgenoegzame interne dialoog. Men heeft wel kritiek op specifiek beleid, zoals de inval in Irak, maar vraagt zich nauwelijks af of het Westen bijdraagt aan het gevoel van bitterheid en vernedering in de islamitische wereld. De rest van de wereld is verbijsterd en denkt: ze begrijpen niet dat de wereld veranderd is. Ze praten alleen met elkaar.”

Kunnen de Amerikaanse presidentsverkiezingen dit veranderen?

„Een overwinning van Obama zou een magisch effect hebben, zelfs op de islamitische wereld. Hij weet hoe hij naar de rest van de wereld moet luisteren.”

Wat gebeurt er als het Westen zijn houding niet verandert?

„Dan blijft de onvrede groeien, en dat is gevaarlijk. U vindt misschien dat het Westen geen eenheid is, maar de overige 88 procent van de wereld ziet het wél als een geheel – en dat kunnen jullie maar beter beseffen. *It's a different world out there.*”

JUURDE EIJSSVOOGEL

Kishore Mahbubani: *The New Asian Hemisphere, The Irresistible Shift of Global Power to the East. Public Sphere*, 336 blz. € 20,- Een voor 'Foreign Affairs' bewerkt hoofdstuk uit het boek is te lezen via nrc.nl/boekenblog

Azië versus het Westen

Ook toen hij nog diplomaat was deinsde de Singaporees Kishore Mahbubani (1948) niet terug voor controversiële stellingnames. De immigrantenzoon (zijn ouders kwamen uit India) had carrière gemaakt in de diplomatieke dienst – hij was onder meer gestationeerd in Cambodja, in Maleisië, in Washington en in New York als ambassadeur bij de Verenigde Naties. In die laatste rol was hij twee keer voorzitter van de Veiligheidsraad.

In het felle internationale debat dat begin jaren negentig oplaaide over zogeheten ‘Aziatische waarden’ speelde Mahbubani een belangrijke rol. De leiders van de autoritaire regimes van Singapore en Maleisië, Lee Kuan Yew en Mahathir Mohamed, betoogden destijds dat het westerse democratische model niet zomaar overgeplant kon worden naar Aziatische samenlevingen. Stabiël leiderschap zou voor Aziatische samenlevingen zeker zo belangrijk zijn als pluralisme. Een sterke rol van de overheid in het economisch leven zou sterke groei niet in de weg staan. En respect voor mensenrechten en persvrijheid zijn niet zaligmaakend, stelden ze tot ergernis van velen in het Westen, net zomin als het individualisme dat in Europa en de VS in zo'n hoog aanzien staat. Mahbubani schreef destijds felle essays, met titels als *The Dangers of Decadence: What the Rest Can Teach the West, Can Asians Think?* en *An Asian Perspective on Human Rights and Freedom of the Press*. Na de Aziatische economische crisis eind jaren negentig verstomde het debat groten-deels.